

Owczarek, Alina

Działalność Stacji Naukowej MOBN w Łowiczu 1977-1982

Rocznik Mazowiecki 9, 419-422

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nieoczekiwanie najdobitniejszym wyrazem hołdu złożonego przez społeczeństwo wybitnemu literatowi w 100-lecie jego urodzin. Godzi się jeszcze pod-

kreślić, że cały dochód pochodzący ze sprzedaży książki *Mój Żyrardów* zostanie przeznaczony na urządzenie izby pamięci Pawła Hulki-Laskowskiego.

ALINA OWCZAREK

DZIAŁALNOŚĆ STACJI NAUKOWEJ MOBN W ŁOWICZU

1977—1982

Usytuowanie Stacji Naukowej w Łowiczu — mieście ciągle rozwijającym się — ma swoje uzasadnienie z racji bogatych tradycji kulturalnych i naukowych, licznych środowisk intelektualnych, zainteresowania szerokich kręgów społecznych dziejami i kulturą Łowicza oraz Księstwa Łowickiego.

Zakres terytorialny działalności Stacji obejmuje Łowicz i tereny dawnego Księstwa Łowickiego, a jej głównym zadaniem programowym było i jest prowadzenie oraz popieranie badań naukowych i szerzenie wiedzy o tym regionie. Cel ten Stacja realizuje poprzez:

1. prowadzenie prac naukowo-badawczych, zwłaszcza w sferze szeroko rozumianej problematyki kulturoznawczej (wybrane zagadnienia z zakresu etnografii, archeologii, historii, literatury i językoznawstwa oraz socjologii);
2. współdziałanie z władzami miasta w zakresie organizowania i prowadzenia badań prognostycznych i ekspertyz naukowych;
3. inspirowanie placówek naukowo-badawczych do podejmowania prac naukowych dotyczących Łowicza i regionu łowickiego;
4. prowadzenie współpracy z ogólnopolskimi i regionalnymi placówkami naukowymi i towarzystwami w zakresie planowania i realizacji badań użytecznych w kształtowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturalnego regionu;
5. ułatwianie podnoszenia kwalifikacji naukowych i zawodowych kadry naukowej oraz badaczom regionalnym i mieszkańcom Łowicza i regio-

nu poprzez organizowanie seminariów doktoranckich i udzielanie konsultacji naukowych;

6. upowszechnianie wyników badań naukowych, dotyczących Łowicza i regionu, poprzez organizowanie sympozjów, sesji naukowych i popularnonaukowych, odczytów, udostępnianie wyników badań własnych i udzielanie informacji badaczom regionalnym;
7. gromadzenie, organizowanie oraz udostępnianie księgozbioru naukowego oraz prowadzenie bibliografii i kartoteki prac nie publikowanych dotyczących Łowicza i regionu łowickiego;
8. publikowanie w ramach planu wydawniczego MOBN prac naukowych i popularnonaukowych o Łowiczu i regionie łowickim;
9. pozyskiwanie dla pracy na rzecz regionu łowickiego działaczy kultury i naukowców z Warszawy i innych ośrodków.

Działalność Stacji Naukowej w Łowiczu ujęta jest w planach rocznych i wieloletnich ośrodka zatwierdzonych przez Radę Naukową MOBN. Niezależnie od nadzoru merytorycznego MOBN Stacja ma także zapewnioną pomoc i konsultacje naukowe siedmiu komisji specjalistycznych Rady Naukowej.

Stacja powołana została 1 czerwca 1977 r., dzięki staraniom grupy działaczy łowickich i z Łowiczem związanych wraz z ówczesnym naczelnikiem miasta, mgr Teresą Borkowską. Na jej kierownika powołano w niepełnym wymiarze godzin Alinę Owczarek — dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej

w Łowiczu oraz personel pomocniczy (księgową i sprzątaczkę), a od 1 września do grudnia 1979 r. pracowali również dr Ziemowit Skibiński.

8 sierpnia 1977 r. odbyło się zebranie z udziałem przedstawicieli MOBN w Warszawie oraz władz miasta z T. Borkowską, na którym spośród działaczy społeczno-kulturalnych miasta powołano Radę Naukową Stacji w Łowiczu i wyłoniono Prezydium Rady: doc. dr Jan Wegner — przewodniczący, dr Zbigniew Skielczyński — wiceprzewodniczący, dr Kazimierz Jędrzejczyk — sekretarz, mgr Alina Owczarek — kierownik Stacji, dr Ziemowit Skibiński — członek (od 26 IX 1979 r.).

Opiekunem Stacji z ramienia Rady Naukowej MOBN w Warszawie został prof. Ryszard Kołodziejczyk, przewodniczący Rady Naukowej MOBN.

Stację Naukową tymczasowo umieszczono w lokalu przy Rynku Kościuszki 20. Urząd Miejski przekazał niezbędny sprzęt. Pomocy udzieliła również Miejska Biblioteka Publiczna.

Od września 1979 r. pracownicy Stacji pełnią swoje dyżury w Miejskiej Bibliotece, tutaj też znajdują się niezbędne dokumenty, gdyż duży stopień zawilgocenia pomieszczeń Stacji nie stwarza znośnych warunków pracy.

Do 1982 r. Stacja Naukowa w Łowiczu zorganizowała cztery sesje popularyzacyjne na następujące tematy: Nurt niepodległościowy w Łowiczu w okresie niewoli (9 VI 1978); Kultura ludowa — kultura narodowa (31 V 1979); Łowicz w 35-leciu PRL (27 XI 1979); Z dziejów łowickiej służby zdrowia (24 X 1981). Referaty wygłaszali naukowcy z Warszawy i Łodzi, a także miejscowi historycy i działacze.

Ponadto wspólnie z różnymi instytucjami i organizacjami społeczno-kulturalnymi (Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum, Towarzystwo Przyjaciół Łowicza, Koło Przyjaciół Biblioteki, Koło Wychowanków i Wychowanek Szkół Średnich Ogólnokształcących w Łowiczu, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum) zorganizowano prelekcje: „Z

dziejów książki w Łowiczu”, „Łowiczanie — historycy swego miasta”; Łowicz i ziemia łowicka w walce zbrojnej o niepodległość 1914—1918” oraz „Funkcje kultury i tradycji w integracji województwa skierniewickiego”.

W cyklu „Spotkania z historią” udział wzięli: doc. dr Jerzy Skowronek, który wygłosił prelekcję „150 rocznica Powstania Listopadowego”; prof. Ryszard Kołodziejczyk („Społeczeństwo polskie w epoce zaborów”); prof. Tadeusz Jędruszczak („Geneza II Rzeczypospolitej”); prof. Andrzej Zahorski („Konstytucja 3 maja 1791”); prof. Jerzy Topolski („Co to jest prawda historyczna?”); prof. Marian M. Drozdowski („Rola Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Daszyńskiego w kształtowaniu II Rzeczypospolitej”) oraz prof. Andrzej F. Grabski („3 maja w polskiej myśli historycznej”). Ponadto w dniu 7 grudnia 1979 r. wspólnie z wymienionymi już organizacjami, z którymi Stacja współpracuje, zorganizowano spotkanie z Janem Wegnerem, przewodniczącym Rady Naukowej Stacji, z okazji Jego jubileuszu — 50 lecia pracy naukowej.

Niektóre referaty wygłoszone na sesjach („Z dziejów książki w Łowiczu XV—XVIII w.”, „Z zagadnień kultury w Łowiczu w okresie niewoli”, „Jan Wegner — historyk”, „Łowickie w zbiorach muzeów i instytutów naukowych”, „Wyzwolenie Łowicza...”, „Zarys historii łowickiej służby zdrowia w l. 1945—1973”) zostały opublikowane.

Organizowane sesje inspirują często do różnorodnych badań, np. w dziedzinie etnografii, sztuki, medycyny w aspekcie historycznym.

Naczelnym zadaniem Stacji Naukowej w zakresie prac naukowo-badawczych jest praca nad monografią Łowicza, która ma zawierać dzieje miasta od najdawniejszych jego czasów do chwili obecnej. Merytoryczną opiekę nad jej opracowaniem sprawuje MOBN w Warszawie z R. Kołodziejczykiem. Redaktorami monografii są J. Wegner, Z. Skielczyński i T. Gumiński, sekre-

tarzem komitetu redakcyjnego A. Owczarek. Ogólny konspekt monografii został wstępnie zaakceptowany przez Komisję Wydawniczą MOBN w Warszawie.

Poza tym prowadzone są prace, których celem jest pogłębianie znajomości przeszłości miasta i regionu, m.in.

dzięki udostępnionym od niedawna Archiwum i Bibliotece Kapitulnej w Łowiczu. Wyniki tych badań są publikowane w zeszytach serii popularnonaukowej Stacji, jako przyczynki, które mogą służyć autorom monografii. Dotychczas opublikowano następujące prace:

Lp.	Autor	Tytuł	Obj. w ark. wyd.
1.	K. Braun	Materiały do bibliografii kultury ludowej	1
2.	W. Grabowski	Z dziejów szpitalnictwa łowickiego	1
3.	„	Jan Wegner — historyk	1
4.	„	Maturzyści, maturzystki gimnazjów i liceów łowickich. Straty wojenne	1
5.	„	Łowiccy działacze ruchu robotniczego z okresu zaborów	1
6.	„	Straty wojenne wychowanków Szkoły Realnej	1
7.	„	Wychowankowie i wychowanki gimnazjów i liceów łowickich. Straty wojenne 1939—1945	2
8.	K. Jędrzejczyk	Gmina Zduny. Woj. skierniewickie	1
9.	Z. Kostrzewa	Założenie Domu Zdrowia w Łowiczu	1
10.	„	Zarys historii służby zdrowia w Łowiczu 1945—1973	1
11.	„	Łowickie w zbiorach muzeów i instytutów naukowych	1
12.	J. Maciejak, H. Kutkowski	Wyzwolenie Łowicza. Ludność i zatrudnienie	1
13.	T. Maciejewski	Z przyszłości muzycznej Łowicza	1
14.	A. Owczarek	Biblioteki Łowicza	1
15.	„	Z zagadnień kultury w Łowiczu w okresie niewoli	1
16.	A. Owczarek, Z. Skielczyński	Z dziejów książki w Łowiczu XV—XVIII w.	1
17.	S. Pągowski	Noakowski w Łowiczu	1
18.	Z. Skielczyński	Aptekarze łowiccy XV—XIX w.	1
19.	„	Łowiccy lekarze XV—XIX w.	1
20.	„	Z dziejów sztuki w Łowiczu	1
21.	J. Wegner	Artur Zawisza Czarny	1
22.	T. Zagrodzki	Studium rozplanowania Starego Miasta w Łowiczu	1
23.	T. Iwanowska	100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Łowiczu	

Zeszyty te spełniają dwojaką rolę: z jednej strony informują społeczeństwo łowickie i miłośników miasta o jego przeszłości, z drugiej zaś rozbudzają zainteresowanie tematami podejmowa-

nymi następnie w większych rozprawach naukowych.

W 1981 r. podjęto badania nad łowicką gwarą współpracując z doc. Barbarą Falińską z Instytutu Językozna-

wstwa PAN. W badaniach dużej pomocy udzieliła młodzież niektórych łowickich szkół średnich.

Stacja prowadziła początkowo dwa seminaria doktorskie: z zakresu prawa i historii. Pierwsze uległo niestety likwidacji — uczestnicy zrezygnowali, natomiast seminarium historyczne funkcjonuje nadal. Uczestniczy obecnie w nim 21 osób. Od chwili uruchomienia tegoż seminarium, tj. od 6 listopada 1979 r., odbyło się 21 posiedzeń. Większość tematów, które podjęli doktoranci, dotyczy Łowicza i okolic. Kierownikiem seminarium historycznego jest R. Kołodziejczyk.

W ramach działalności dokumentacyjno-informacyjnej prowadzona jest bibliografia zachodniego Mazowsza. Obejmuje ona kartotekę nie opublikowanych prac dyplomowych dotyczących Łowicza i okolic (25 kart); łowicki słownik biograficzny (421 kart); fototekę miasta (445 zdjęć) przedstawiającą stary i nowy Łowicz, którą zaczęto odpowiednio opracowywać; mikrofilmy źródeł archiwalnych (ok. 7000 stron dokumentów archiwalnych dotyczących Łowicza i Księstwa Łowickiego).

Ponadto gromadzi się zbiory rękopiśmienne: odpisano z maszynopisu „Kronikę dziejów Łowicza z pierwszych miesięcy I wojny światowej 1914—1915” Władysława Tarczyńskiego będącą w posiadaniu rodziny; zebrano szereg rękopisów — wspomnień dotyczących Łowicza i regionu spisanych i przekazanych Stacji przez Tomasza Kazimierowicza, znanego w Łowickim działacza ludowego, oraz wspomnień dotyczących harcerstwa w Łowiczu, spisanych przez Henryka Nałęckiego, byłego hufcowego ZHP w Łowiczu, a przekazanych przez rodzinę Stacji Naukowej. Gromadzi się także maszynopisy różnorodnych opracowań, tematów związanych z Łowiczem i jego regionem, np. Historia Gminy Zduny; Spółdzielnia Produkcyjna w Jackowicach; Ludzie oświaty łowickiej; Historia Lice-

um Ogólnokształcącego w Zdunach; Monografia wsi Łaźniki — wszystkie K. Jędrzejczyk; Stanisław Stanisławski — S. Bukowski; Inwentarz Biblioteki Kapitulnej w Łowiczu z końca XVIII w. oraz Przywilej młynarzy w Łowiczu — A. Owczarek i Z. Skiełczyński. Stacja Naukowa w Łowiczu gromadzi też swoją bibliotekę, liczącą około 380 woluminów. Księgozbiór ten pochodzi głównie z darów MOBN, osób prywatnych (T. Gumiński, Z. Skiełczyński, Z. Wójcik, A. Owczarek) oraz częściowo z zakupów. Księgozbiór mógłby być już większy, ale z uwagi na brak odpowiednich warunków do jego przechowywania nie dokonuje się w ostatnim czasie zakupu książek.

Działalność Stacji była niejednokrotnie pozytywnie odnotowywana w prasie centralnej i lokalnej, a jej kierownik na wniosek MOBN otrzymała dyplom uznania za pracę od ministra kultury i sztuki.

Dzieje Łowicza wzbudzają duże zainteresowanie ludzi nauki. Stacja niejako łączy ośrodki wiedzy o Łowiczu, tj. Archiwum i Bibliotekę Kapitulną, Miejską Bibliotekę Publiczną, częściowo tutejsze Muzeum oraz Archiwum Państwowe. Profesorowie — promotorzy prac dyplomowych kierują coraz częściej swoich studentów do Stacji celem zasięgnięcia opinii dotyczącej prac dyplomowych — ich wyboru i źródeł, w przypadku kiedy praca ma dotyczyć Łowicza i regionu. Członkowie Prezydium Rady Naukowej prowadzą poradnictwo w zakresie źródeł i korzystania z nich. Poprzez zespół ludzi związanych ze Stacją wytworzyło się w Łowiczu ognisko informacji naukowej o przeszłości miasta.

Najpilniejszymi zadaniami do załatwienia dla Stacji warunkującymi dalszą i rozszerzoną działalność są: otrzymanie odpowiedniego lokalu na jej potrzeby oraz uzyskanie dodatkowej obsady etatowej.